

**ВИКОРИСТАННЯ ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНОГО
ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНОМУ НАВЧАННІ
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ**

В статтє показано использование практико-ориентированного подхода в профессиональном обучении будущиx учителей.

The article shows the using of practical-oriented approach in professional training of future teachers.

Прогрес у суспільстві неможливий без висококваліфікованих спеціалістів. Однією з найбільш значущих фігур у суспільстві є особистість педагога,

професіоналізм та компетентність якого є провідною умовою успішного розвитку підростаючого покоління. Тому проблема підвищення рівня професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя, здатного вільно і активно мислити, моделювати навчально-виховний процес, самостійно генерувати і втілювати нові ідеї та технології навчання і виховання є актуальною.

Вивчення особливостей застосування практико-орієнтованого підходу при формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів є метою нашого дослідження.

Практико-орієнтований підхід у професійному навчанні майбутніх педагогів – це орієнтація навчального процесу на кінцевий продукт навчання. Кінцевим продуктом навчання виступає формування і вироблення у студентів практичних навичок застосування технологій навчання та виховання на рівні досягнення нижнього порогу ефективності професійної діяльності, тобто достатнього рівня сформованості професійно-педагогічної культури.

В історії педагогічної думки досліджуваній проблематиці приділяли увагу у своїх працях І.Г.Песталоцці, Ф.В.Фребель, І.Ф.Герbart, Ф.В.Дистервег, Д.Дьюї, Р.Декарт, І.Б.Базедов, Е.Х.Трапп, В.Гумбольдт, І.Кант, П.Наторпа, М.Монтессорі, Р.Штейнер, С.Френе, в Росії М.І.Пирогов, К.Д.Ушинський, Л.М.Толстой, С.Т.Шацький, К.Н.Вентцель, П.Ф.Каптерев, А.У.Зеленко та ін.

Розглянемо особливості системного аналізу дидактичної категорії „практико-орієнтований підхід у професійному навчанні”. У нашому дослідженні професійний навчальний процес виступає як надсистема. Аналіз починається з професійного навчального процесу, що склався і закріпився в освітньому процесі для педагогів. Його функція визначається програмою: випускник повинен знати і вміти... Однак, як стверджує В.П.Беспалько і Ю.Г.Татур, „...тільки на папері можна відокремити „знати” від „уміти”, тому не можна „знати”, але „не вміти” і навпаки” [4,24]. Тому ми будемо говорити не про знання, уміння і навички, а

про кінцевий продукт навчання – професійно-педагогічну культуру.

Розглянемо структуру і функції традиційного підходу в навчанні гуманітарним наукам:

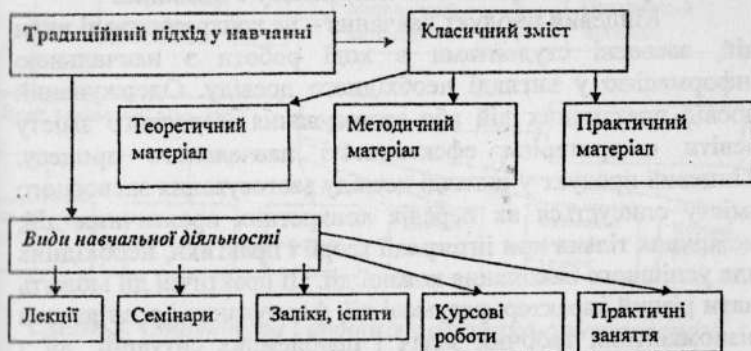

Схема 1. Структура і функція традиційного навчального процесу

На думку В.П.Беспалько і Ю.Г.Татур при плануванні навчально-методичного комплексу в структурі педагогічної системи необхідно виокремити в певній послідовності її елементи: «Мета», «Зміст», «Дидактичний процес», «Організаційні форми». На перший погляд нічого нового в пропозиції цих авторів немає, оскільки мета навчання в існуючих навчальних планах і програмах завжди наявна. Однак вони вважають, що мета визначається описово, що не дозволяє чітко визначити міру її досягнення, і відкриває простір для помилок в аналізі, так і для планованої фальсифікації результатів роботи. Щоб вважати, що мета описана точно, ясно і визначено, необхідно, щоб всі її параметри були задані діагностично [4].

При реалізації практико-орієнтованого підходу в педагогічному процесі мета та завдання курсу перетворюються в конкретизований кінцевий продукт навчання.

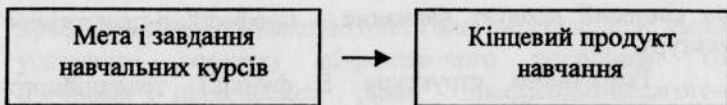

Схема 2. Перетворення мети і завдань при реалізації практико-орієнтованого підходу в навчанні.

Кінцевий продукт навчання – це конкретизовані види дій, засвоєні студентами в ході роботи з навчальною інформацією у вигляді необхідного досвіду. Одержуваний досвід практичних дій або застосування засвоєного змісту освіти є критерієм ефективності навчального процесу. Кінцевий продукт у вигляді досвіду застосування засвоєного змісту описується як перелік конкретних практичних дій, можливих тільки при інтеграції теорії і практики, необхідних для успішного виконання кожної дії. Ці практичні дії можуть мати різний характер: розумові дії, формування і розв’язання різноманітних творчих задач і проблемних ситуацій, дії з предметами тощо [5].

Цікаві та ефективні форми організації навчального процесу використовуються в технології А.А.Вострикова [5]. У цій технології застосовуються такі форми організації навчального процесу, як: формуюча бесіда, що замінює лекцію; система групових творчих завдань, яка є заміною практичних занять; методичний тренінг, що забезпечує формування реального досвіду застосування освітніх технологій. Видозмінені вимоги до організації проведення занять, написання курсових робіт, заліків та іспитів.

Таким чином, практико-орієнтований підхід у навчанні професійним видам діяльності має відмінності від класичного підходу в навчанні. Порівнюючи структуру і функції традиційного і практико-орієнтованого підходів у навчанні (Схема 1 і Схема 3), можна побачити їх відмінності в організації освітнього процесу. Для повнішого аналізу скористаємося таксономією навчальних завдань і емоційних цілей, розроблених Д.Толлінгеровою [8].

Структура і функції практико-орієнтованого підходу в навчанні може бути представлена такою схемою:

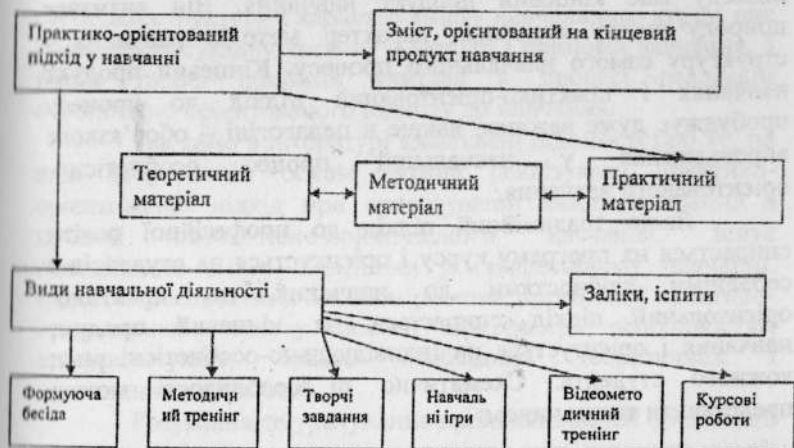

Схема 3. Структура і функція практико-орієнтованого підходу в навчанні

Завдяки проведеному аналізу можна спостерігати відмінності традиційного і практико-орієнтованого підходів у навчанні. Вони полягають у зміні спрямованості змісту на кінцевий продукт навчання і методах досягнення поставленої мети. Оскільки кінцевим продуктом навчання практико-орієнтованого підходу є формування в майбутніх педагогів практичних навичок роботи з вивчення технологій, то під час навчального процесу виявляється його практична спрямованість.

У ході проведення технологічного аналізу дидактичної категорії „практико-орієнтований підхід у професійному навчанні” головна увага приділялась ролі і професійній підготовленості викладачів. Це пов’язано з тим, що роль викладача при здійсненні практико-орієнтованого підходу в навчанні істотно відрізняється від ролі педагога в професійній класичній освіті.

У системному аналізі провідний вплив на навчальний процес при здійсненні практико-орієнтованого

підходу має кінцевий продукт навчання. Він визначає природу змісту навчання, характер методів навчання і структуру самого навчального процесу. Кінцевий продукт навчання і практико-орієнтований підхід до процесу пробуджує дуже важливе явище в педагогіці – обов'язкове впровадження у навчальний процес особистісно-орієнтованого навчання.

Якщо традиційний підхід до професійної освіти спирається на програму курсу і орієнтується на студентів з середніми здібностями до навчання, то практико-орієнтований підхід спирається на кінцевий продукт навчання і орієнтується на індивідуально-особистісні риси кожного студента. Схематично ці особливості можна представити таким чином:

Схема 4. Особливості традиційного та практико-орієнтованого підходів у навчанні

Технологія породження учителем або викладачем педагогічного інструментарію може бути представлена такою схемою.

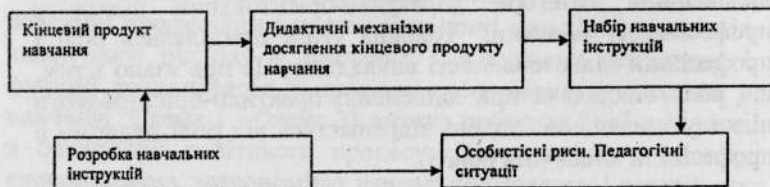

Схема 5. Технологія породження педагогічного інструментарію в продуктивній педагогіці

Таким чином, кінцевий продукт навчання визначає не тільки структуру і характер змісту навчального курсу, але і його процесуальну частину – методи і прийоми навчання, а також творчі прийоми учителя в процесі реалізації особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

Так само в літературі висвітлені відомості про те, на якій теоретичній основі можна реалізувати практико-орієнтований підхід при проектуванні змісту навчання в процесі особистісно-орієнтованого навчання. Існує необхідність зміни парадигми у професійному навчанні. Відсутні дослідження закономірностей організації практико-орієнтованого змісту освіти, присвячені особливостям взаємостосунків, бракує необхідних теоретичних і практичних відомостей.

Розуміння та урахування закономірностей організації практико-орієнтованого змісту освіти може розкрити новий потенціал для пошуку ефективніших форм організації навчального процесу і видів навчальної діяльності.

Виходячи з вищесказаного, змістом подальших досліджень є вивчення практико-орієнтованого підходу в організації навчального процесу, як самостійної системи, що істотно впливає на зміст і методи навчання в професійній підготовці майбутнього вчителя.

Література

1. Абдулина О.А. Общепедагогическая подготовка учителей в системе высшего педагогического образования. М.: Просвещение, 1984. – 207 с.
2. Алексашина И.Ю. Использование шкал оценок конструктивных умений будущего учителя // Методы изучения профессиональной направленности личности учителя: Сборник научных трудов. – Л.: НИИООВ, 1980. – С. 59-63.
3. Беспалько В.П. Основы теории педагогических систем: Проблемы и методы психолого-педагогического обеспечения технологии обучающих систем. – Воронеж: Изд-во Воронежского ун-та, 1977. – 304 с.

4. Беспалько В.П., Татур Ю.Г. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов. – М.: Высшая школа, 1989. – 144 с.
5. Востриков А.А. Теоретические основания технологии и методики продуктивной педагогики в начальной школе. Автореф.дис. ...доктора пед.наук. – Томск, 2000. – 43 с.
6. Никольская А.А. Методы и формы обучения в историческом ракурсе // Педагогика. – 1999. - № 5. – С. 52-56.
7. Сазонова Е.А. Особенности теории и технологии практико-ориентированного подхода при подготовке учителя. Автореф. дис. ...канд.пед.наук. Томск, 2000. – 18с.
8. Толлингерова Д. К теории учебных действий и их проектированию (1980-1985) // К теории учебных действий. – Прага, 1986. – С. 207-216.